

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

18 iunie 2019

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Iurie Diaconu,

Judecători – Ion Guzun, Liliana Catan, Maria Ghervas, Dumitru Mardari,

a judecat în ședință, fără participarea părților, recursul ordinar, declarat de procurorul în Procuratura de Circumscripție Chișinău, Vladislav Harti, prin care solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 13 februarie 2019, în cauza penală, în privința lui

Lebejin Valentina XXX, născută la XXX,
originară din XXX, domiciliată în XXX.

Termenul examinării cauzei:

Instanța de fond de la 20.07.2018 pînă la 19.11.2018;

Instanța de apel de la 03.12.2018 pînă la 13.02.2019;

Instanța de recurs de la 29.03.2019 pînă la 18.06.2019.

Procedura prevăzută de art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală a fost legal executată.

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție asupra recursului ordinar în cauză în baza actelor din dosar,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentință Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 19 noiembrie 2018, a fost încetat procesul penal intentat în privința lui Lebejin Valentina în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Codul penal, în temeiul prevederilor art. 332, 275 pct. 9) Cod de procedură penală.

2. Pentru a pronunța sentința, prima instanță a constatat că, Lebejin Valentina, a fost învinuită de către organul de urmărire penală pentru faptul că, în perioada anului 1998, aflându-se în mun. Chișinău, având scopul deținerii și folosirii documentelor oficiale false care acordă drepturi și eliberează de obligații, împreună și de comun acord cu persoane neidentificate până la moment de către organul de urmărire penală, dându-și seama de caracterul prejudiciabil ale acțiunilor lor, prevăzând urmările prejudiciabile, admitând și dorind în mod conștient survenirea acestor urmări, au recurs la confecționarea ilegală a certificatului de naștere seria XXX, eliberat de către DRSC, r-nul Cahul la 21.07.1998, pe numele lui XXX, deținând documentul fals de importanță deosebită până la 06 aprilie 2017. S-a indicat în rechizitoriu că în continuarea acțiunilor sale, urmărind scopul perfectării actelor necesare pentru a obține pensia în Italia, a întocmit o procură pe numele soțului, Lebejin Vasile, prin intermediul căruia, la 06 aprilie 2017, a prezentat certificatul de naștere fals la Direcția Apostilă a Ministerului Justiției, situată în mun. Chișinău, str. 31 august 1989, 82, fiind constatat prin răspunsul primit de la Serviciul Stare Civilă nr. XXX din 13 aprilie 2017 că, certificatul de naștere seria XXX, pe numele lui XXX, nu este autentic. În rechizitoriu s-a făcut referire la raportul de expertiză nr. XXX din 27 octombrie 2017, potrivit căruia, certificatul de naștere în original, seria XXX, pe numele lui Moraru Valentina, în litigiu a fost confecționat din hârtie specială de filigran, cu ajutorul aparatelor de multiplicare imprimată laser color (rețeaua de protecție, rama cu ghiloș și rozele, rechizitelor, rubricilor, seriei, număr, opresiune de ștampilă, conține careva grade de securitate-nu la întreprinderea specializată în confecționarea blanchetelor de acest tip.

Acțiunile lui Lebejin Valentina au fost calificate de către organul de urmărire penală conform prevederilor art. 361 alin. (2) lit. b) Codul penal, cu semnele calificative - *deținerea și folosirea documentelor oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligații, săvârșită de mai multe persoane.*

3. Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, procurorul, a contestat cu apel, prin care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpata Lebejin Valentina, să fie recunoscută vinovată de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, stabilindu-i pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 950 unități convenționale.

În motivarea apelului s-a menționat că, procurorul a prezentat documentul Agenției Servicii Publice, prin care se confirmă faptul că certificatul de naștere este fals; martorul Lebejin Vasile a oferit alte declarații decât la urmărirea penală. Adicional, instanța de judecată a specificat că, nu a fost adus la cunoștința părților raportul de expertiză conform art. 145 Cod de procedură penală, fapt ce denotă că, a fost încălcat dreptul la apărare. La dispunerea expertizei nu se afla pe teritoriul Republicii Moldova, fiind anunțată în căutare, ultima a fost găsită și nemijlocit i s-a adus la cunoștință materialele cauzei penale conform art. 293-294 Cod de procedură penală, inclusiv raportul de expertiză în prezenta avocatului, unde părțile nu au avut nici o obiecție.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 13 februarie 2019, a fost respins ca nefondat apelul procurorului cu menținerea sentinței fără modificări.

4.1. Pentru a se pronunța, instanța de apel a menționat că, instanța de judecată corect a stabilit circumstanțele de fapt și de drept și just a concluzionat că sunt prezente circumstanțe ce condiționează încetarea procesului. Aceste împrejurări au fost constatate din totalitatea de probe acumulate la cauza penală, fiind corect apreciate, respectându-se prevederile art. 101 Codul de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concluziei, utilității și veridicității, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor.

În susținerea învinuirii aduse, partea acuzării a prezentat următoarele probe: declarațiile martorului Lebejin Vasile, declarațiile inculpatei Lebejin Valentina, raportul de expertiză nr. XXX din 27.10.2017.

Din materialele cauzei instanța de apel a constatat că, inculpatei Lebejin Valentina și apărătorului său nu li s-au adus la cunoștință de către organul de urmărire penală despre dispunerea efectuării expertizei tehnice, nu a informat în scris părțile despre obiectul expertizei judiciare și întrebările la care trebuie să dea răspunsuri expertul și le explică părților că au dreptul de a face observații cu privire la aceste întrebări și de a cere modificarea sau completarea lor, precum și dreptul de a cere numirea a câte un expert recomandat de fiecare dintre ele pentru a participa la efectuarea expertizei judiciare, or, în cazul absenței bănuitei, organul de urmărire penală urma să asigure bănuita cu asistență juridică garantată de stat, și să aducă la cunoștință dispunerea efectuării expertizei, pentru a asigura exercitarea dreptului la apărare a bănuitei la acea etapă procesual penală.

La caz, instanța de apel a reținut că expertiza a fost dispusă cu încălcarea unor norme imperative. În speța respectivă, raportul de expertiză constituie o probă directă referitor la existența obiectului material al infracțiunii, fiind o probă foarte importantă.

Această probă a fost administrată fără a ține cont de principiul contradictorialității. Astfel, inculpata nu a avut posibilitatea să formuleze întrebări (care, ținând cont de specificul falsului, sunt deosebit de importante) care nu au fost formulate de partea acuzării la momentul dispunerii efectuării expertizei, nu a avut posibilitatea reală de a solicita implicarea unui expert, nu a avut posibilitatea să cunoască expertul pentru a decide, la necesitate recuzarea acestuia. În condiția în care, partea apărării nu a avut acces corespunzător la un mijloc de probă care este decisiv pentru soluționarea corectă a cazului, este afectată echitatea procesului într-o manieră iremediabilă.

Conform art. 157 alin. (2) Codul de procedură penală, *documentele se anexează* prin ordonanța organului de urmărire penală sau prin încheierea instanței, la materialele dosarului și se păstrează atâta timp cât se păstrează dosarul respectiv. În cazul în care documentele în original sunt necesare pentru evidență, rapoarte sau în alte scopuri legale acestea pot fi restituite deținătorilor, dacă este posibil fără a afecta cauza, copiile de pe *acestea păstrându-se în dosar*. La caz, urmează a fi menționat că acest act (certificatul de naștere seria XXX, eliberat de către DRSC r-nul Cahul) care, de asemenea, este o probă directă și decisivă, nu a fost administrat conform procedurii stabilite.

De asemenea, instanța de apel a reținut că, concluziile primei instanțe, conform cărora în cadrul cercetării judecătorești s-a confirmat faptul că, Lebejin Valentina nu a cunoscut despre pretinsul fals al certificatului de naștere, a fost confirmat și de către martorul care a fost audiat în ședința de judecată, martorul acuzării care a confirmat că, nu a cunoscut că certificatul de naștere este fals, or, în cazul în care cunoștea că certificatul de naștere este fals, avea să primească un duplicat pe care î-l prezenta la Ministerul Justiției.

Prin urmare, concluziile procurorului asupra învinuirii formulate cu ocazia trimiterii în judecată a inculpatei au la bază o apreciere care nu poate fi decât preliminară, în condițiile în care pentru instanța de judecată nu sunt obligatorii aceste concluzii, putând da o nouă apreciere probelor administrate sau poate administra probe noi.

5. Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, procurorul, făcând trimitere la prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, declară recurs ordinar, prin care solicită casarea acesteia cu transmiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel. Recurentul invocă aceleași motive declarate în cererea de apel (pct. 3 din prezenta decizie). Totodată, susține că decizia instanței de apel este contrară stării de fapt stabilite în baza materialelor cauzei penale examinate în cadrul cercetării judecătorești, or, instanțele de fond a încetat procesul penal, deoarece în cadrul cercetării judecătorești s-a confirmat faptul că, Lebejin Valentina nu a cunoscut despre pretinsul fals al certificatului de naștere. Referitor la încadrarea juridică a faptei inculpatei, instanțele de fond nu s-au expus, deși erau obligate să se expună asupra calificării faptei sau dacă nu a fost calificată corect. Prin urmare, instanța de apel nu a ținut cont de probele care au fost cercetate în fața instanței care dovedesc vinovăția inculpatei.

5.1. Avocatul Țepordei Ghenadie în numele inculpatei Lebejin Valentina, în conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, a depus referință privind opinia sa asupra recursului declarat de către procuror, solicitând respingerea acestuia, deoarece decizia instanței de apel este corectă și corespunde legii.

6. Verificând argumentele invocate de către recurent, în raport cu actele cauzei, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că recursul declarat urmează a fi admis din următoarele considerente:

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să îl admită, să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

De asemenea, instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Conform art. 414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar, și oricăror probe noi prezentate instanței de apel sau cercetează suplimentar probele administrate de instanța de fond. Instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor din dosar. Instanța de apel, este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Potrivit cerințelor aceluiași articol, chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat sau trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată s-a săvârșit ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări s-a comis, dacă probele corect au fost apreciate prin prisma cumulului de probe anexate la dosar în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

La chestiunile de drept se referă cele ce țin de următoarele: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă normele de drept procesual penale au fost corect aplicate și hotărârea adoptată să conțină răspuns la toate motivele invocate.

Colegiul penal lărgit constată că, aceste prevederi legale, deși sunt obligatorii, nu au fost întocmai respectate la judecarea cauzei în apel, iar erorile admise nu pot fi corectate în ordinea procedurii de recurs.

Potrivit sentinței Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 19 noiembrie 2018, a fost încetat procesul penal intentat în privința lui Lebejin Valentina în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Codul penal, în temeiul prevederilor art. 332, 275 pct. 9) Cod de procedură penală.

Examinând cauza la cererea de apel înaintată de către procuror, instanța de apel a menținut sentința prime instanțe.

În această parte Colegiul penal lărgit remarcă că, potrivit art. 275 pct. 9) Cod de procedură penală, stipulează că, urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care există alte circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea sau, după caz, exclud urmărirea penală.

Cele din urmă pct. 9) repetă conținutul pct. 6) alin. (1) al art. 391 Cod de procedură penală, însă cu o importanță de concretizare și anume că alte circumstanțe care exclud sau condiționează efectuarea urmăririi penale, trebuie să fie *prevăzute de lege*.

Conform prevederilor art. 391 Cod de procedură penală, sentința de încetare a procesului penal se pronunță în situația în care instanța constată existența unuia din cazurile prevăzute în alin. (1) al normei vizate.

Potrivit art. 332 Cod de procedură penală instanța este obligată să înceteze procesul penal dacă, pe parcursul judecării cauzei, se constată circumstanțe prevăzute de lege, inclusiv cele expuse în alineatul precedent din prezenta decizie.

Conform prevederilor art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală la circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea pornirii penale sau tragerea la răspundere penală se referă situațiile:

- există cel puțin unu din cazurile prevăzute în art. 35 Cod penal (legitima apărare, riscul întemeiat, ș.a.) care înlătură caracterul penal;
- renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii în condițiile art. 56 Cod penal;
- persoana nu a atins vârsta la care poate fi trasă la răspundere penală;
- persoana a săvârșit fapta prejudiciabilă în stare de iresponsabilitate și nu este necesară aplicarea măsurilor cu caracter medical;
- în cazul când conform legislației făptuitorul este liberat de răspundere penală (art. 217 alin. (5), 278 alin. 6), 282 alin. (2), 290 alin. (3), 325 alin. (4), 334 alin. (4), 337 alin. (2), 362 alin. (4), 371 alin. (5) Cod penal).

Dacă aceste circumstanțe sunt constatate în cursul urmăririi penale, se va dispune încetarea urmăririi penale, iar dacă în mersul judecării cauzei se va înceta procesul penal în instanță.

Însă circumstanțele la care se referă instanța de apel nu cad sub incidența pct. 6) alin. (1) art. 391 Cod de procedură penală, prin urmare, procesul penal pe motivele indicate de către instanță nu poate fi încetat.

Colegiul pena lărgit relevă că, instanța de apel examinând apelul declarat de procuror, și-a întemeiat soluția de a respinge apelul, bazându-se în exclusivitate pe constatările făcute de prima instanță și partea apărării, fără a lua în calcul că, lipsa de probe sau declararea probelor nule (certificatul de naștere seria NA-I nr. 055288, eliberat de către DRSC r-nul Cahul), duce la pronunțarea unei hotărâre de achitare și nicidecum la încetarea procesului penal.

Subsecvent, Colegiul penal lărgit concluzionează că, decizia instanței de apel prin care a fost menținută sentința este una contradictorie și nemotivată, or hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței, temei prevăzute de pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, astfel erorile admise de către aceasta nu pot fi corectate în ordinea procedurii de recurs, deoarece instanța de recurs nu este abilitată cu atribuții de a judeca cauza și a se pronunța asupra legalității sentinței, substituind instanța care a judecat apelul cu încălcarea prevederilor procesuale-penale la pronunțarea hotărârii judecătorești.

Această eroare nu poate fi corectată de instanța de recurs deoarece soluționarea chestiunii respective ține de desfășurarea legală a procedurii de judecată în instanța de apel, care conform art. 414 Cod de procedură penală trebuie să judece apelurile din punct de vedere al stării de fapt și de drept, deci al legalității și temeiniciei sentinței atacate.

În atare circumstanțe se consideră, că instanța de apel a comis erori de drept prin încălcarea prevederilor art. 100, 101, 275, 276, 324, 332, 391, 414-419 Cod de procedură penală, iar aceste abateri se cuprind în prevederile pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, a încetat procesul penal fără temei legal, superficial a verificat legalitatea și temeinicia sentinței.

Colegiul consideră, că erorile de drept comise la judecarea cauzei nu pot fi corectate în instanța de recurs și din acest punct de vedere soluția instanței de apel urmează a fi casată și dispusă rejudecarea cauzei în ordine de apel.

La rejudecarea cauzei instanța de apel va ține seama de prevederile art.414, 417, 419 și art.101 Cod de procedură penală, de explicațiile Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 22 din 12.12.2005, cu modificările ulterioare „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, de motivele expuse în prezenta decizie, iar în dependență de datele obținute a trage o concluzie legală și întemeiată privind vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii imputate ori nevinovăția acestuia.

7. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE:

Admite recursul ordinar, declarat de către procurorul în Procuratura de Circumscripție Chișinău, Vladislav Harti, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 13 februarie 2019, în cauza penală, în privința lui **Lebejin Valentina XXX** și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă căilor de atac.

Pronunțată integral la **16 iulie 2019**.

Președinte:

Iurie Diaconu

Judecători:

Ion Guzun

Liliana Catan

Maria Ghervas

Dumitru Mardari